

Erhvervslivet

Velling Smedie

Af Inger Toft Nielsen, Elna Bækgaard, Eva Stadil Dalby

Jens Stadil Toft, som startede Velling Smedie i 1943, kom i lære og blev udlært som smed i Holmsland i 1932.

Derefter blev han elev på Ollerup Håndværkerskole, hvor han fik en teknisk uddannelse og tog svendeprøve.

I 1937 startede han som selvstændig smed fra fødehjemmet Bostoft i Koustrup, hvorfra han cyklede ud til sine kunder med tornyster på ryggen til sit værktøj. I 1943 købte han en grund i Velling Kirkeby, hvor han byggede sit værksted med tilhørende bolig.

Jens Stadil Toft var med i modstandsbevægelsen under 2. verdenskrig og blev i

Velling Smedie 1972. Foto: Luftfoto af Kastrup Luftfoto, privat.

juli 1944 taget af tyskerne og endte i Frøslevlejren, hvor han sad som tysk krigsfange indtil krigens slutning i maj 1945.

Da han vendte tilbage til Velling, var værkstedet ribbet for værktøj, papirer og regnskaber, hvilket betød, at han måtte starte helt forfra.

Jens Stadil Toft. Foto: privat.

da de begyndte at vinde frem. Vandværket i Velling Kirkeby var også hans arbejdsområde.

Når folk kom med ting til reparation på værkstedet, havde de som regel ikke travlt – der var altid tid til en snak med hinanden, at fortælle gode historier fra gamle dage og høre de sidste nyheder og skrøner om mangt og meget i sognet. Nogle benyttede også ventetiden til at få nogle af de nyeste mere eller mindre sandfærdige ”røverhistorier” hos genboen Gunnar Cykelhandler (Andersen).

Mange unge mænd har fået deres uddannelse hos Jens Stadil Toft, og den var meget alsidig. De blev uddannet til at tænke selv og selv finde løsninger på opgaverne. Som det var skik og brug den gang, fik de lærlinge og smedevende, som ikke var hjemmeboende i Velling, kost og logi i Smedien.

En god ven opsøgte Jens og spurgte ham, hvad han ville gøre nu? Jens havde kigget på sine hænder og svaret: *”Jamen, jeg har da mine hænder...”*. Hertil skulle vennen have sagt: *”Jo, men du kan jo ikke arbejde uden værktøj”*, hvorefter hans gode ven lånte ham penge til værktøj, så han kunne komme i gang igen.

I starten var det mest reparationer af landbrugsmaskiner og de små gårdvindmøller, han arbejdede med. Men også mange andre reparationer fandt vej til smeden i Velling – bl.a. antikviteter, stueure, lommeure og alverdens køkkenting. Disse mere specielle og finurlige opgaver holdt han rigtig meget af. Ja, han fandt en løsning på alt. Hans motto var: *”Alt kan repareres”*.

Senere kom der traktorer, mejetærskere og biler samt VVS-arbejde. Han har lavet centralvarmeanlæg på Alderdomshjemmet, i Præsteboligen og i en stor del af Velling Sogn tillige med rigtig mange badeværelser,

Velling smede. Fra venstre: Jens Stadil Toft, Frede Galsgaard, Bent Hykkelbjerg og Eilif Kristensen. Foto Privat

voksende maskinpark samt til at køre, de på den tid, største mejetærskere ind på værkstedet til reparation.

Sønnen Arne blev udlært hos sin far, og efter endt efteruddannelse blev han medejer af firmaet i 1976. Begge havde et stille og roligt gemyt, så samarbejdet gik uden problemer. De kørte parløb, indtil Jens Stadil Toft døde i 1985. Derefter købte Arne sin mor, Maja Toft, ud af firmaet. For at opnå autorisation inden for VVS og gas, gennemførte Arne et et-års skoleophold med afsluttende eksamen i Horsens. Herefter installerede han mange gasanlæg i Velling.

På grund af sygdom valgte Arne og Anelise at lukke Velling Smedie den 31.01.2005. Arne døde i 2011.

Værkstedet blev i 2013 udlejet til Kristian Galsgaard, så der igen i en periode var VVS i bygningen. Senere ændrede han det så til "VP Klima" ved Kristian Galsgaard, som har specialiseret sig i varmepumper og gyllekøling.

Jens Stadil Toft puslede med flere opfindelser og forbedringer af allerede eksisterende hjælpemidler. Én af hans bedste opfindelser var "Toft-Sikringen", som blev brugt til en sikker og nem sammenkobling af traktor og vogn. Han solgte senere dette patent.

Efter køb i 1963 af Husflidsskolen, der lå nabo til det eksisterende værksted, byggede han et nyt stort værksted i 1966, hvilket gav plads til den

*Arne Toft i værkstedet.
Foto Privat*